

БУЗОВА Олена Дмитрівна –
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики викладання мистецьких дисциплін
Бердянського державного педагогічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9736-5721>

e-mail: e.d.buzova@gmail.com

БОЯР Олексій Сергійович –
асистент кафедри музичного мистецтва
Київського національного університету культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8244-2723>

e-mail: boiar.oleksii@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ КОМПЛЕКСНОЇ ВЗАМОДІЇ МИСТЕЦТВ

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Нові виклики та завдання, які пов'язані з реформуванням освітньої галузі в Україні ставлять питання реалізації нових методів та прийомів, педагогічного переосмислення фундаментальних та загально художніх знань і вмінь у процесі навчання. Професійно-особистісні якості майбутніх учителів створюють систему уявлень, ідей, понять, концепцій щодо розвитку особистості під час фахової підготовки і музично-педагогічної діяльності.

Особистість вчителя, вважають дослідники, окрім сукупністю складових властивостей і характеристик, розвиненою мотиваційною спрямованістю відзначається і насамперед потребою в педагогічній діяльності. Саме потреба в педагогічній діяльності є рушійною силою формування і розвитку професійно-особистісних якостей майбутнього вчителя. Серед них є такі, як інтерес і любов до дітей, справедливість, педагогічна пильність, спостережливість, педагогічний такт та уява, товариськість, вимогливість, наполегливість, цілеспрямованість, організаційні здібності, врівноваженість, витримка, професійна працездатність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування професійно-особистісних якостей майбутніх учителів музики засобами комплексної взаємодії мистецтв привертає нині увагу фахівців різних наук,

зокрема її відображення знаходимо в сучасних роботах з психології та педагогіки. В роботах І.Зязюна [4] знаходимо визначення найважливіших професійно-особистісних якостей, з точки зору ефективної педагогічної діяльності. Такі вчені, як К.Платонов, Я.Понамарьов [7] та інші, у своїх дослідженнях науково обґрунтували динамічну психологічну структуру якостей творчої особистості. На думку О.Рудницької [6] «особистісні якості» є поєднання психічних та соціально-психічних властивостей. Дослідники ХХ століття, продовжуючи пошук закономірних засад взаємодії мистецтв, наголошують на принциповій можливості взаємопроникнення різних способів художнього освоєння дійсності на основі не лише зовнішньо-тематичних, а й внутрішніх закономірностей мистецького синтезу. В роботах Г.Єрмоленко, Н. Юртаєвої, Н.Шишлянникової знаходимо методичні поради щодо “виходу” суто музичного навчання за межі музичного мистецтва в інші художні галузі. Автори методичних підходів в системі музичного навчання активно застосовують поезію, театр, живопис для глибшого усвідомлення учнями образного змісту твору, для пошуку засобів творчого самовираження у виконавському тлумаченні музики (Н. Тагильцева, Б. Юсов та ін.).

Метою даного дослідження є вивчення проблеми формування професійно-особистісних якостей майбутніх вчителів музики, оптимізації музичної освіти на основі комплексної взаємодії мистецтв, посилення професійної музичної підготовки майбутнього вчителя музики, педагогічного переосмислення фундаментальних та загально художніх знань і вмінь у процесі навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Не потребує особливого доведення думка та сформоване ствердження, що професійно-важливі якості впливають на результативність діяльності і визначаються в процесі дослідження умов і чинників майбутньої діяльності. Необхідно підкреслити не останню роль і вольових якостей, як необхідні умови досягнення поставлених педагогічних цілей і внутрішнього регулятора саморозвитку й самовдосконалення.

Найважливіші для вчителя професійно-особистісні якості, виділив Ф.Гоноболін, серед яких: спроможність розуміти учнів, їх здатність доступно викладати матеріал, здатність переконувати людей, швидко реагувати на педагогічні ситуації і гнучко поводитися в них, передбачати результат своєї роботи, вміти організовувати навчально-виховний процес, педагогічний такт, здатність до певного предмета, креативність. Дослідник вважав, що вчитель повинен мати такі особистісні якості, як переконаність, цілеспрямованість, принциповість, оскільки вони сприяють оптимізації педагогічної діяльності.

Проте, підкреслюючи варіативність та деяку діалектичність прояву професійно-особистісних якостей педагога залежно від ситуації, Ф.Гоноболін зазначав, що вчитель може бути і тим, і іншим залежно від обставин.

Н.Гузій стверджує, що “професійно важливі якості учителя-вихователя по-перше, є динамічним новоутворенням і не залишаються незмінними; по-друге, крім цих рис, особистості педагога притаманні і “непрофесійні” властивості, що також виявляються у професійній поведінці; по-третє, на практиці усереднений набір вимог до професійно важливих якостей вступає у суперечність з реальними можливостями і потребами конкретних професійних педагогів” [3;100].

Особливу увагу приділяємо позиції О.Рудницької [6;28] щодо визначення поняття “особистісні якості”. Дослідниця вважає, що це поєднання психічних (у тому числі психофізіологічних) і соціально-психологічних властивостей: спрямованості (потреби, мотиви, інтереси, світогляд, переконання тощо), рис темпераменту та характеру, здібностей, особливостей психічних процесів (відчуття, сприймання, пам’яті, мислення, уваги, уваги, емоційно-вольової сфери).

Серед найважливіших професійно-особистісних якостей, з точки зору ефективної педагогічної діяльності, І.Зязюн [4;11] виокремлює такі: автентичність (природність у стосунках), відкритість (готовність відкрити іншим свій внутрішній світ, щирість), конкретність (відмова від загальних міркувань, уміння говорити про свої конкретні переживання, думки, дії) ініціативність (схильність до діяльній позиції у стосунках із людьми). Згадані вище якості становлять той внутрішній, глибинний пласт взаємодії, підґрунтя ефективного спілкування, забезпечуючи привабливість учителя та його дій для учнів.

Сукупність певних якостей особистості вчителя, яка зумовлена високим рівнем його психолого-педагогічної підготовленості, здатністю оптимально вирішувати педагогічні завдання, виявляється в педагогічній майстерності вчителя.

К.Платонов [7] розробив функціональну динамічну психологічну структуру особистості, в якій виділив чотири основні підструктури: 1) соціально зумовлену підструктуру спрямованості особистості; 2) підструктуру досвіду; 3) підструктуру психічних процесів, куди увійшли властивості та якості особистості; 4) підструктуру біопсихічних властивостей. Перелік творчих якостей, необхідних для успішного виконання практичної діяльності, дослідник об’єднує в такі групи: перцептивні, інтелектуальні, характерологічні (оригінальність, ініціативність, наполегливість, висока самоорганізація, працездатність) тощо.

В основу дослідження шляхів формування професійно-особистісних якостей майбутніх учителів було покладено такі принципи: залежність розвитку особистісних якостей від створення педагогічних ситуацій; емоційна насиченість навчально-виховного процесу (О.Рудницька); взаємозв'язок теорії та практики (С.Рубінштейн), необхідність вивчення людини в її прогресивному розвитку як суб'єкта праці та індивідуальності (А.Деркач); психологічний детермінізм та розвиток особистості (К.Абульханова, Л.Анциферова).

Принцип залежності розвитку професійно-особистісних якостей від створення педагогічних ситуацій дає можливість з'ясувати значення умов організації навчально-виховного процесу, які сприяють виявленню та формуванню потрібних якостей студента у ході його діяльності. Важливою умовою є дотримання відповідного зв'язку між розвитком особистісних якостей та успішністю виконання студентом тієї пізнавальної діяльності, у процесі якої вона формується.

Принцип емоційної насиченості навчально-виховного процесу розкриває роль емоцій як регулятора діяльності студента. Відомо, що розвиток емоційно-почуттєвої сфери є основою успішної діяльності вчителя музики. Емоційні переживання супроводжують не тільки художні, а й інші пізнавальні акти, активізують або гальмують сприймання, пам'ять, мислення, уяву, впливають на особистісні прояви (інтереси, потреби, мотиви). Емоційні стани, за ствердженням О.Рудницької [6;75], позначаються також на мисленні, зокрема, творчих видах розумової і художньої діяльності. Тому зміст навчального матеріалу, процес його вивчення, міжособистісні відносини педагогів та студентів обов'язково мають бути емоційно забарвленими.

Принцип взаємозв'язку теорії та практики. Теоретичний аспект передбачає ознайомлення студентів з основними розробками проблеми у психолого-педагогічних та музикознавчих дослідженнях, у розкритті сутності мистецтва як основного виду музично-педагогічної діяльності вчителів музики, а практичний слугує для того, щоб втілити музичні твори у їх кращому виконанні.

Принцип психологічного детермінізму та розвитку особистості враховує внутрішні умови щодо саморозвитку. Цей принцип спрямований лише на прогресивний розвиток та самовдосконалення професійно-особистісних якостей. При цьому особистість розвивається як індивід, як суб'єкт діяльності, як індивідуальність. Принцип психологічного детермінізму та розвитку враховує суб'єктивний та індивідуальний характер розвитку, його багатокomпонентність, реалізацію потенціалу в цьому процесі.

У процесі музично-педагогічної діяльності вирішуються питання розвитку особистісних якостей вчителя, викладача, що коригують педагогічну позицію, поведінку, спрямовують на індивідуальні досягнення в педагогічній творчості. Водночас здійснюються процеси самопізнання, самовдосконалення і подальшого саморозвитку.

Про можливість комплексного використання різних видів мистецтв у професійній підготовці майбутніх учителів музики наголошувалось багатьма сучасними дослідниками у сфері художньо-естетичної освіти. Учені дійшли висновку, що використання комплексної взаємодії мистецтв повинно об'єднувати у свідомості учнів загальні художні явища, які розглядаються різними видами мистецтва, а майбутньому педагогу необхідно враховувати специфіку кожного виду та можливості взаємозв'язку, впливу його художньо-виражальних засобів на індивідуально-вікові особливості учнів, досягнення відповідного результату.

У процесі музично-педагогічної діяльності вирішуються питання розвитку особистісних властивостей вчителя, викладача, що коригують педагогічну позицію, поведінку, спрямовують на індивідуальні досягнення в педагогічній творчості. Водночас здійснюються процеси самопізнання, самовдосконалення і подальшого саморозвитку.

Розвиваючись, відокремлені види мистецтва прагнули до взаємозв'язку, оскільки кожен з них доповнює інші види новими художньо-виражальними засобами. Для художньої освіти важливо, що кожен вид мистецтва має власні художні завдання та власні можливості художнього впливу.

Вивчаючи проблему комплексної взаємодії мистецтв надзвичайно загострилися питання, пов'язані з необхідністю посилення уваги саме до принципів формування професійно-особистісних якостей вчителів музики, педагогічним переосмисленням фундаментальних музичних та загальнохудожніх знань і вмінь у процесі навчання. Спостереження за студентами під час педагогічної практики у загальноосвітній школі показали, що багато з них мають труднощі із залученням художніх образів інших видів мистецтв та вербальним застосуванням специфічно-музичних та загальнохудожніх знань у процесі музичного виховання школярів.

Проблема включення до елементів педагогічного впливу образних засобів музичного твору виникає вже на стадії створення умов для «заглиблення» учнів в ідейно-образний зміст твору, аналізу особливостей його художньої форми. При підготовці уроку майбутній вчитель має опікуватися відбором засобів та організацією ефективної, педагогічно доцільної взаємодії образів музики, літератури і образотворчого мистецтва.

Підсумовуючи на важливість процесу створення образу на основі проведення художніх аналогій у різних видах мистецької підготовки студентів, зазначимо, що основними педагогічними умовами їх розвитку є:

- 1) Забезпечення етапності в даному процесі - від розрізнення вражень (слухових, зорових, рухових та ін.) через упорядкування, поглиблення, усвідомлення, поєднання у стійкості асоціативних зв'язків до злиття художнього і виконавського досвіду, стає передумовою цілісного художнього сприйняття, творчої музичної діяльності;
- 2) Постановка завдань у всіх видах музичної діяльності студентів, вирішення яких ґрунтується на пошуку, відборі та означенні синхронізуючих паралелей між музикою та іншими видами мистецтв.

Ураховуючи педагогічний потенціал художніх аналогій, пропонуємо методи, які дозволяють спрямовувати процес спілкування з різними видами мистецтва на активізацію естетичного ставлення студентів до музичних образів.

Образно-асоціативний метод збагачення естетичних переживань на основі утворення і сприйняття студентами художньо-образних зв'язків між різними видами мистецтва.

Аналітико-формотворчий метод спрямований на порівнянні виражальних та зображальних засобів у різних видах мистецтва і на цій основі усвідомлення студентами універсальних та специфічних художніх закономірностей комплексної взаємодії. Цілісний підхід до художньо-порівняльного аналізу, де зміст і форма розглядається у нерозривній єдності, виступає принциповим моментом запропонованого методу.

Художньо-формотворчі зіставлення в різних видах мистецтва згруповано за такими напрямками: 1) аналогії між окремими засобами виразності; 2) жанрові аналогії; 3) стилістичні аналогії.

Аналогії між засобами виразності в різних видах мистецтва мають на меті моделювати логічні ланцюжки, за допомогою яких відбувається повне розкриття єдності змісту і форми у музичному творі, що вивчається. Наведемо приклад аналогій у такій послідовності: музика – література – візуальні мистецтва (образотворче, декоративно-ужиткове, скульптура, архітектура) – синтетичні мистецтва:

- Ритм – віршовий ритм – композиційний ритм – ритм у просторі і часі;
- Акцент – наголос – кольорова пляма – домінуюче мистецтво у синтезі;
- Цезура – пауза – стик, шов – пауза оптична, акустична;

- Динаміка – мовний синтаксис – інтенсивність кольору, пластична динаміка, співвідношення вертикалі та горизонталі, парадоксальні образи;
- Мелодія – інтонація – лінія, силует, контур, декоративні елементи. орнамент – сюжетна лінія;
- Фактура – головні і другорядні персонажі – перспектива, фігура – фон - рольовий розподіл.

Жанрові аналогії відбуваються за такими ознаками: етюд – нарис – документальний нарис; скерцо – гумореска – побутовий жанр – комедія; гімн – ода – парадний портрет; фантазія – «білий вірш» - інсталяція – шоу, феєрія; симфонія – роман – хроніка – триптих – монументальний жанр – кіноепопея; рондо – орнамент – хоровод;сюїта – поетичний цикл – колаж – дивертисмент; транскрипція – переклад – ілюстрація – інсценізація; реквієм – епітафія – поховальна архітектура та ін.

Стильові аналогії відбуваються на основі слухової і аналітичної діяльності та узагальнення характеристик засобів виразності і жанрів у різних видах мистецтва. Цей напрямок аналітико – формотворчого методу має свою логіку педагогічного втілення:

- 1) розкриття історико-біографічного контексту музичного твору, де відомості про час створення узагальнюються до характеристики загального стилю епохи (бароко, класицизм, романтизм, імпресіонізм, модернізм, полі стилістика та ін), інформація про умови виникнення твору до рівня висновків про національні особливості загального стилю епохи;
- 2) розкриття емоційно – образної сфери музичного твору через аналіз типових засобів музичної виразності композитора та їх художніх аналогій у комплексній взаємодії мистецтв;
- 3) формування ціннісного ставлення та визначення стильової своєрідності музичного твору на основі порівнянь з іншими творами автора, з творами аналогічного жанру інших композиторів даної епохи, з творами аналогічного жанру різних епох (у контексті еволюції жанру) та з творами асоціативних жанрів у інших видах мистецтва;
- 4) з'ясування інтерпретаційних характеристик (виконавської та педагогічної) як основа можливого вираження індивідуальних особливостей жанрово-стильових переваг студентів.

Порівняння виражальної сутності елементів форми в різних видах мистецтва має не меті, з одного боку, виявлення їх спорідненості, а з іншого – сприяє усвідомленню специфіки музичної творчості.

Висновки про оптимізацію музичного виховання на основі комплексної взаємодії мистецтв та важливість мети використання різних видів мистецтва

(зіставлення, порівняння, поглиблення естетичного сприйняття творів) об'єднують наукові дослідження з музичної педагогіки та мистецтвознавства (Б.В.Асаф'єв, Л.Г.Арчажнікова, Б.Мейлак Л.О.Рапацька, Г.П.Шевченко та ін.).

Розвиток у студентів умінь музично-виконавської і словесної інтерпретації творів у їх органічному поєднанні, зумовленому змістом художніх творів, є важливим напрямом професійно-творчої підготовки вчителів музики, що одержав назву художньо-педагогічної інтерпретації. Слово «педагогічна» орієнтує на необхідність педагогічного спрямування виконавського і вербального тлумачення музики.

Художньо-педагогічна інтерпретація музики як вид навчальної діяльності визначається новими художньо-інтеграційними підходами, що ґрунтуються на безмежному потенціалі проблемного навчання у сфері мистецтва, активізації самостійного пошуку та виховання творчого мислення студентів. Визначимо низку ознак, які є визначальними в упорядкуванні виконавського репертуару майбутніх вчителів за тематичними блоками:

- стильовий, який передбачає створення музично-методичних композицій узагально-культурологічного характеру за стильовими ознаками, на зразок: «музика старовинних італійських майстрів», «віденська класична школа», «романтизм, як образ мислення», «Перлини класичної музики», «Майстри поліфонії», «Бароко», «Музика сучасних напрямів», «Джазові фантазії українських композиторів сучасності», «Імпресіоністичний погляд на світ», «стильовий плюралізм в мистецтві ХІХ ст.» тощо;
- монографічний – ґрунтується на опрацюванні (концертне, ескізне, паралельне) студентами музичного доробку певного композитора, наприклад: «Пам'яті П.Сокальського присвячується», «Ліричні сторінки творчості Л.Ревуцького», «Народні витоки натхнення Е.Гріґа», «Музика Ф.Шопена у моєму житті», «Гротеск та іронія в творчості Д.Шостаковича», «Враження від творів мистецтва, втілених у музику Ф.Ліста», «Пори року музики П.І.Чайковського» тощо;
- тематичний – передбачає збирання «музичних колекцій» за принципом творчого відбору та порівняння музичних образів за спільною тематикою, зокрема: «Образи дітей в музиці», «світ дитячих захоплень», «Мелодії кохання», «Історія в музиці», «Пейзажні замальовки», «Музика дощу», «Феєрверк емоцій», «Замріяні настрої в музиці», «Героїка в музиці», «Музичний зоопарк» тощо;
- жанровий – упорядкування музичного репертуару за моно-чи поліжанровими ознаками, наприклад: «Колискові», «Танцювальна музика народів світу», «Баркарола-пісня на воді», «Жанр прелюдії – від І.С. Баха до

В. Лобоса», «Я пам'ятаю звуки вальсу», «віртуозний концертний етюд» тощо;

- пізнавально-узагальнювальний – передбачає пріоритет просвітницької спрямованості музично-тематичних композицій: «понятійність, вражальність та зображальність у музиці», «Мажор та мінор», «Види музичної симетрії», «Просторові компоненти музичного образу», «Багатоманітність факурних утворень» тощо;
- контекстуально-історичний – спрямовується на ознайомлення школярів з цікавими прикладами історії створення або виконання музичних творів: «Сюрпризи» Й.Гайдна», «Пригоди «Кармен» Бізе», «Балет С.Прокоф'єва «Ромео і Джульєтта» тощо;
- синтетичний – передбачає одночасне поєднання кількох ознак у процесі упорядкування виконавського репертуару, наприклад: «Музичні силуети композиторів ХХ століття» (тематичний та стильовий підходи), «Еволюція сонатного циклу в творчості В.Моцарта», «Жанровий та монографічний підходи», «Варіаційний цикл в історичній перспективі» (жанровий, стильовий контекстуально-історичний підходи), «Кольорові барви у фортепіанній мініатюрі» (жанровий та поліхудожній підходи), «Історія танго» (жанровий, контекстуально-історичний підходи) тощо;
- поліхудожній – цілеспрямоване узгодження музичного репертуару з образами художніх творів інших видів мистецтва, зокрема; «Музична світлотінь», «Форми руху в мистецтві», «Композиційні особливості творів мистецтва», «Колір і музичні тембри», «Момент зміни у мистецтві» тощо.

Висновки та перспективи подальшого вивчення напряму. Визначення сутності професійно-особистісних якостей учителя музичного мистецтва, її компонентної структури і принципів формування засобами комплексної взаємодії мистецтв інтерпретується нами як актуальна і суттєва проблема подальшого розвитку педагогічної науки. Розгляд означеної проблеми має важливе теоретичне і практичне значення. Розвиток у студентів умінь музично-виконавської і словесної інтерпретації творів у їх органічному поєднанні, зумовленому змістом художніх творів, проведення художніх аналогій потребує наявності теоретичних знань і практичних навичок та вміння реалізувати їх у конкретних педагогічних ситуаціях. Проведення та участь у відкритих музичних заходах стимулюють студентів до подальшого професійного розвитку, підтримують зацікавлене ставлення до майбутньої професії, виявлення умов духовного і творчого зростання педагога-музиканта, становлення його готовності до самопізнання, систематичного самовдосконалення і саморозвитку, досягнення вершин професійної майстерності. Вирішення цих питань сприятиме ствердженню

особистісно зорієнтованої парадигми освіти, розвитку нових підходів в системі вищої освіти, активізуватиме впровадження культурологічних і діалогових засад музичного навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Апраксина О.А. Музыка в воспитании творческой личности / Муз. восп. в школе. – 1975. – № 10. – с. 20-26.
2. Гоноболин Ф.Н. О некоторых психических качествах личности учителя / Вопросы психологии. – 1975. – №1. – С. 100-111.
3. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: Монографія. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – 243 с.
4. Зязюн І.А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти / Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія – К.: ВІПОЛ, 2000, – С. 11-56.
5. Падалка Г.М. Естетична культура майбутніх учителів та умови її формування / Вища і середня педагогічна освіта: Республ. наук. - метод. збірник / Ін т змісту і методів навчання, – К., 1991. – Вип. 15. – С. 56-62.
6. Рудницька О.П. Педагогіка загальна та мистецька: Навч. посіб., – К.: Вища школа, 2003. – 270 с.
7. Платонов К.К. Проблемы способностей. – М.: Наука, 1972. – 312 с.
8. Хмелюк Р.И. Методические рекомендации по профориентации и профотбору молодежи к педагогической деятельности в условиях реформы общеобразовательной и профессиональной школы – Одесса: Одесский педагогический институт им. К.Д. Ушинского, 1986. – 33 с.
9. Шишлянникова Н. П. Полихудожественная подготовка будущего педагога-музыканта к работе в школе // Вестник Полоцкого гос. ун-та. Серия Е: Педагогические науки. 2013. № 15. С. 21–26.
10. Юсов Б. П. Стратегия взаимодействия искусств в воспитании школьников (новая парадигма) // Взаимодействие искусств: методология, теория, гуманитарное образование: материалы международной научно-практической конференции 25-27 августа 1997. Астрахань, 1997. С. 214 – 220.

REFERENCES

1. Apraksina, O.A. (1975). *Musyka v vospitanii tvorcheskoi lichnosti*. [Music in the education of creative personality]. Moscow.
2. Gonobolin, F.N. (1975). *O nekotoryh psihicheskikh kachestvah lichnosti uchitelia / Voprosy psihologii*. [About some mental qualities of the teacher's personality / Questions of psychology]. Moscow

3. Guziy, N.V. (2004). Pedahohichniy profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty: Monografia. [Pedagogical professionalism: historical-methodological and theoretical aspects: Monograph]. Kyiv.

4. Ziaziun, I.A. (2000). Intelktualno tvorchy rozvytok osobystosti v umovah nepreryvnoi osvity / Nepreryvna profesiyna osvita: problemy, poshuky, perspektyvy: Monografia. [Intellectually creative development of personality in the conditions of continuous education / Continuing professional education: problems, searches, prospects: Monograph] Kyiv.

5. Padalka, G.M. (1991). Estetychna kultura maibutnih vchyteliv ta umovy iyi formuvannia. [Aesthetic culture of future teachers and conditions of its formation] Kyiv.

6. Rudnytska, O.P. (2003). Pedahohika zahala ta mystetska: navchalnyi posibnyl. [General and artistic pedagogy: Textbook]. Kyiv.

7. Platonov, K.K. (1972). Problemy sposobnostei. [Ability problems]. Moscow.

8. Khmeliuk, R.I. (1986). Metodicheskie rekomendatsii po proforientatsii I profotboru molodiezhy k pedagogicheskoi deiatelnosti v usloviah reformy obshcheobrazovatelnoi I profesionalnoi shkoly. [Methodical recommendations on vocational guidance and professional selection of youth to pedagogical activity in the conditions of reform of general education and professional school]. Odessa.

9. Shishliannikova, N.P. (2013). Polihudozhestvennaia podgotovka budushchego pedagoga-muzykanta k rabote v skole. [Polyartistic preparation of a future teacher-musician to work at school]. Polotsk.

10. Yusov, B.P. (1997). Strategia vzaimodeistvia iskusstv v vospitanii shkolnikov: novaia paradigma / Vzaimodeistvie iskusstv: metodologia, teoria, gumanitarnoie obrazovanie. [Strategy of arts interaction in schoolchildren education (new paradigm) / Artsinteraction: methodology, theory, humanitarian education]. Astrakhan.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БУЗОВА Олена Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики викладання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: методика навчання мистецьких дисциплін майбутніх учителів музики, формування фахівця мистецького профілю.

БОЯР Олексій Сергійович – асистент кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв.

Наукові інтереси: формування творчих здібностей майбутніх фахівців мистецької освіти, формування професійно важливих якостей фахівців вокально-диригентських дисциплін.

INFROEMATION ABOUT THE AUTHOR

BUZOVA Olena Dmytrivna – PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Art Disciplines Teaching of Berdyansk State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: methods of Art Disciplines teaching to future music teachers, formation of an art specialist.

BOIAR Oleksiy Serhiiovych– an assistant of the Department of Musical Arts, Kyiv National University of Culture and Arts.

Circle of scientific interests: formation of creative abilities of future specialists of art education, formation of professionally important qualities of specialists of vocal-conducting disciplines.

БУЗОВА Олена Дмитрівна, БОЯР Олексій Сергійович. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ КОМПЛЕКСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МИСТЕЦТВ

У статті проаналізовано проблему формування професійно-особистісних якостей майбутніх вчителів музики, оптимізації музичної освіти на основі комплексної взаємодії мистецтв, посилення професійної музичної підготовки майбутнього вчителя музики, педагогічного переосмислення фундаментальних та загально художніх знань і вмінь у процесі навчання.

Ключові слова: професійно-особистісні якості, особистість вчителя, творча музична діяльність, мистецтво, музичне мистецтво, взаємодія мистецтв, художні аналогії.

BUZOVA Olena Dmytrivna, BOIAR Oleksiy Serhiiovych. FORMATION OF PROFESSIONAL AND PERSONAL QUALITIES OF FUTURE MUSIC TEACHERS BY MEANS OF COMPLEX ARTS INTERACTION

The article analyzes the professional and personal qualities that create a system of ideas, notions, concepts for personal development during professional training and musical and pedagogical activities of a future teacher in terms of effective pedagogical activities. The definition of "personal qualities" and "professional-personal qualities" is considered, the structure of creative personality qualities and search of natural bases of arts interaction is presented. Professionally important qualities affect the effectiveness of activity. The most important professional qualities of a teacher include the ability to understand students, the

ability to expain the material easily, respond quickly to pedagogical situations, the ability to a particular subject. Not less important role is played by special qualities such as persuasiveness, purposefulness, principledness, creativity, as they contribute to the optimization of pedagogical activities.

The set of certain qualities of the teacher's personality, which is caused by the high level of his psychological and pedagogical readiness, the ability to optimally solve pedagogical problems, manifests itself in the pedagogical skills of the teacher.

In this context, the author emphasizes the teacher's personality, which in addition to a set of constituent properties and characteristics, is characterized by a developed motivational orientation and a focused process of communication with various kinds of art.

Studying the problem of complex arts interaction we have found out that there has become extremely important the issues related to the need to pay more attention to the principles of professional and personal qualities of music teachers, pedagogical rethinking of fundamental musical and general artistic knowledge and skills in the learning process. Supervising students during the pedagogical practice has shown that many of them have difficulties with the involvement of artistic images of other kinds of arts and verbal application of specific musical and general artistic knowledge in the process of musical education of schoolchildren. In preparing the lesson, the future teacher should take care of the selection of tools and the organization of effective, pedagogically appropriate interaction of music images, literature and fine arts.

We pay special attention to the process of creating an image based on artistic analogies in different kinds of arts.

Taking into account the pedagogical potential of artistic analogies, which allow to direct the process of communication with different kinds of arts, the following methods were proposed: image-associative, analytical-formative, artistic-formative.

The definition of the essence of professional and personal qualities of a music teacher, its component structure and principles of formation by means of complex interaction of arts is interpreted by us as an actual and essential problem of further development of pedagogical science.

Keywords: *professional personal qualities, teacher 's personality, creative musical activity, art, musical art, rts interaction, artistic analogies.*

